

Ympäristöluvut

Eduskunnan talousvaliokunta

Viite: Talousvaliokunta perjantai 16.05.2025 klo 11.15 / HE 41/2025 vp /
Lausuntopyyntö

Asia:

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Yleistä

Kyseessä olisi uusi laki, jossa säädetään tiettyjen ympäristöasioiden käsittelystä uudessa Lupa- ja valvontavirastossa. Samalla muutettaisiin muitakin lakeja. Aluehallintoviraston näkökulmasta suurimmat muutokset koskevat yhden luukun palveluperiaatteen toteuttamista lupa-asioissa, luonnonsuojelulain mukaisen laji- tai luontotyyppisuoje- lusta poikkeamista koskevan hakemuksen käsittelyä yhdessä ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisen lupahakemuksen kanssa sekä vihreään siirtymään liittyvän etusijamenettelyn jatkamista lupaviranomaisessa vuoden 2030 loppuun asti. Lisäksi mm. etusijamenettelyä koskevaa lainsäädäntöä laajennetaan ja selkeytetään.

Etelä-Suomen, Itä-Suomen, Länsi- ja Sisä-Suomen ja Pohjois-Suomen aluehallintovirastojen ympäristölupavastuualueet antavat asiasta yhteisen lausunnon.

Etusijamenettely

Muutokset ja tarkennukset etusijamenettelyyn ovat hyvin perusteltuja ja tarpeellisia. Aluehallintovirasto pitää perusteltuna etusijamenettelyn laajentamista koskemaan datakeskuksia ja ydinvoimalaitoksia. Jatkossa etusijan tulevat saamaan myös kriittisten raaka-aineiden asetuksen ja nettonollateollisuuden asetuksen mukaiset hankkeet. Lisäykset selventävät menettelyn soveltamisalaa.

Lupakäsittelyn riittävät resurssit ja niiden turvaaminen

Hallituksen kehysriihessä on linjattu seuraavasti:

”Hallitus varmistaa resurssit nopeiden lupaprosessien turvaamiseksi ja etusijamenettelyn jatkamiseksi. Ympäristö-, lupa ja valvontaviranomaisen resursseja vahvistetaan nostamalla ympäristö- ja vesitalouslupien maksut maksuperustelain mukaisesti kustannusvastaaviksi vuoden 2026 alusta, mikä kasvattaa ympäristöluvituksen tulokertymää arviolta 3,5–4 milj. euroa ja vesitalousluvituksen tulokertymää noin 2 milj. euroa.”

Nyt käsiteltävän lakiehdotuksen perusteluissa todetaan jatkotarve etusijamenettelyn määräaikaikaisille lisämäärärahoille vuosille 2026–2030 tähän asti vuoteen 2026

osoitettujen määrärahojen lisäksi. Aluehallintovirasto toteaa kirjauksien etusijamenettelyn rahoittamisesta olevan moniselitteisiä ja kaipaava varmuutta riittävän rahoituksen järjestämiseen myös jatkossa.

Aluehallintovirasto toteaa lisärahoituksen olevan tarpeen lakiehdotuksen perusteluissa esitetyn mukaisesti. Lisärahoituksella turvattaisiin kaikkien ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisten lupa-asoiden joutuisa käsittely tavoiteajoissa ja mahdollistetaan etusijamenettelyn toteutuminen siten, kuin se on tarkoitettu.

Etusijahankkeet menevät käsittelyn kaikissa vaiheissa muiden hankkeiden edelle, ja tämä aiheuttaa muiden kuin etusijahankkeiden käsittelyajan pitenemistä. Muiden hankkeiden lupakäsittelyn hidastumista voidaan estää kasvattamalla lupakäsittelyn henkilöresurssia, kuten vuosille 2023–2026 onkin tehty. Ilman riittäviä resursseja muiden kuin etusijahankkeiden käsittely tulee hidastumaan ja joutuisa lupakäsittely vaarantuu.

Etusijamenettelyn soveltamisalaan tulee uusia hanketyyppejä, jotka lisäävät etusijamenettelyssä käsiteltävien asioiden määrää. Lisäksi aluehallintoviraston arvion mukaan taloudellisen tilanteen parantuessa vireille tulevien hakemusten määrä ja siten myös etusijapyyntöjen määrä tulee kasvamaan. Samaan aikaan virastoihin kohdistuu merkittäviä säästötoimenpiteitä ja niiden myötä mahdollisesti henkilöstövähennyksiä. Kaikkien hankkeiden osalta käsittelyaikatavoitteiden saavuttaminen edellyttää etusijamenettelyn riittävää resurssointia vastaavansuuruisena kuin on vuosille 2023–2026 osoitettu.

Sähköinen asiointi ja digitalisaation rahoittaminen

Lakiesityksen mukaan lupahakemukset tulevat vireille sähköisesti. Käytännössä tämä mahdollistaa hakemusten toimittamisen viranomaiselle sähköpostilla eikä tämä edistä parhaalla mahdollisella tavalla viranomaisten sähköisten työvälineiden käyttöä. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan lupahakemusten vireilletuloa koskevaa lainsäädäntöä tulisi kehittää siihen suuntaan, että hakemusten on tultava vireille sähköisen alustan kautta. Tämä hyödyttäisi lupaviranomaista ja asiankäsittelyä laajasti. Sähköpostilla ja paperisena hakemusten vireille tulo täytyisi olla mahdollista poikkeustapauksissa, kuten nytkin on säädetty.

Osana erilaisten ympäristöasioiden käsittelyä on huolehdittava sähköisten ratkaisujen ja digitalisaation riittävästä rahoittamisesta. Tietojärjestelmien ja sähköisten alustojen rakentaminen ja kehittäminen vaativat osaamista ja taloudellisia resursseja. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää eri järjestelmien ja alustojen ylläpidon rahoittamiseen. Rahoitus- ja osaajatarve ei pääty järjestelmien käyttöönottoon. Riittävä rahoitus ja muu resurssointi on ratkaistava pitkäjänteisillä pysyvillä ratkaisuilla.